

'Hoe die gemutineerde Spangiaerden in 't eyndt van tjaer 1574 voor de stadt van Utrecht zyn gecomen. Nov. en Dec., 1574'

'Ende alsoe die heer van Hierges [kapitein-generaal van het Spaanse leger] beducht end bevreest was, las oic gebeurde, dat, als die Spangiaerts tot Muyden gecomen souden syn, gheen geloeff houden [hun woord niet zouden houden om via Spaarndam en Brabant naar Muiden te varen en niet naar de stad Utrecht op te trekken], maer haren wech [toch] naer Utrecht nemen souden, soe heeft hy daerof die van Utrecht veradvertteert [*gewaarschuwd*], ende oic voor die poorten van Utrecht terstont doen comen vier vendelen knechten, soe van syne als van den regimente vande grave van Bousu, omme alsoe d'invasie vande Spangiaerts op te stadt, soe verre zy aldaer quamen te beletten, die daer nae tsamen inde Weerdt [*een voorstadje bij de Weerdpoot in het noorden van de stad*] gethogen zyn, omme aldaer beter bewaerdte wesen, soe die van Utrecht (hoewel sommighe gheern ghesien hadden ende daer veel omme deden) gheen knechten binnen en wilden hebben. Ende is opten iv. Decembris, sinte Kathrynen poorte van binnen met messie [mest], eerde ende bomen toegebolwerckt, soe die die crancste [in de slechtste toestand] was, en ende men oic suspicie van Vredernborch hadde, ghesien hebbende 't ecempel vandie van Antwerpen, latende die van Utrecht allen nacht goede wacht houden mit ettelicke vendelen vande burgheren. Ende die van Utrecht allen nacht goede wacht houden mit ettelicke vendelen vande burgheren.

Ende die Spangiaerts tot Sparrendam gepasseert synde, mitsgaders XIII vendelen Duytschen wesende 't regiment van Jorien van Fronsberghen, die hemlieden volchden, houdende die Spangiaerts [*niet*] haer geloefde [*belote*], als sy plaghen [*dat deden ze nooit*], zyn tsamen opten vii. December in Goylant ende inden landen van Utrecht gesomen, te weten die Duytschen aen S. Mertensdyck, Woudenberch ende Leusden, endie die Spaengiaerts tot Hilversom ende Loosdrecht ende Westbroeck, tot Emmenes ende Baern, levende viants gewys.

Den xii. Decembris zyn voirts die gemutineerde [*muitende*] en quatwoedige Spaengiaerts, sterck wesende over die xvi. hondert, tsavonts omtrent vier ure voir die stad Utrecht gecomen, omtrent die Weerdt ende sinte Catrynen poorte, van meninghe synde, hemluden inde stad te forceren [met geweld de stad binnendringen], ende mitten inwoenders der selven naer heuren appetyt ende wille te leven [*de burgers aan hun willekeur bloot te stellen*], zulcx dat dien nacht gewaecht hebben ses vendelen borghers met het vendel van 't hooff [*Hof van Utrecht*] ende die geestelicheyte in haer collegien [kapittels], blyvende die Duytschen aen sint Mertensdyck, die hemlieden die zaecke vande Spangiaerts niet en moeten ofte onderwonden [*steunden*], daer zy noch een dach vier ofte vyff tsamen gebleven zyn, tot dat sommighe van hemlieden verleyt werden [*elders geposteerd*], soe in de Westbroeck, Emmenes, Baer [Baarn], Woudenberch, opt Hoochlant, deur den gerechte van Leusden ende daeromtrent, daer zy stil zyn blyven legghen, etende den huysman van eynden aen op [*de boerenbevolking totaal 'leegoraten'*], soe het een groote arme hoep was, die gheen betalinghe en creech [ze betaalden niets zodat de bevolking berooid achter bleef], totten xv. Aprilis daer aen volghende, ten welcken daghe zy verthogen zyn [*vertrokken*], soe het aldaer gans op ende bedorven was [*zodat het daar kaalgevreten en verwoest was*].'

Bron: J.J. Dodt van Flensburg, *Archief voor kerkelijke en wereldsche geschiedenissen inzonderheid van Utrecht* (Utrecht 1838) 270v.